

izginila iz njegovega srca. Pa še to: povezanost s svojimi vnučki-koštrunčki se mu je v raju še okrepila. Pravkar se mu je vzbudila želja, da bi še enkrat videl svoje malčke okrog sebe. Komaj se mu je ta želja vzbudila, že se mu zdi, da so kakor mlade srnice priskakljali k njemu vnučki-koštrunčki ter mu jeli brskati in paberkovati po žepih — sladke bonbončke. Ali so mar to le bajne sanje...?

Doma na Topolovcu so hodili številni prijatelji kropit eno manj kot 90 letnega Andrejca in molit za mir in pokoj njegovi duši. Najmlajši pokojnikov vnuček, ki je ždel v solzah na toplem zapečku, je prisluhnil in zaslišal iz daljnih dalj sladko petje. »Ali slišite?« je vprašal z glasom, kakor bi rožice sadil. »Ali slišite, dedka slišim peti v nebesih:

„Oče nebeški, glej, še en kozarček zdej,
hvalo bom vekomaj, vekomaj pel.“

Tisti, ki so ga prišli kropit in molit za njegovo dušo, so menili: »Rajni Andrejec, Bog mu daj dobro, je bil mož poštenjak, kakršnih je treba podnevi z lučjo iskati. Otročiče je imel srčno rad. Ne bo drugače: zdaj prepeva v nebesih svojo priljubljeno pesem. Nedorodni otrok ga sliši. Najmlajši njegov vnuček-koštrunček ga sliši...«

Janko Samec

Desetica

Nikoli v življenju nisem imel denarja, ker se mi je bil v mojih mladih letih do dobrega zameril. Zdel se mi je vedno kot veliki skušnjavec, ki človeka v njegovih strasteh zapelje na stranpota in ga tira v neizogibno pogubo. Skoraj bi bil pogubil tudi mene, če bi ne bila posegla vmes pametna roka moje mame, ki sem ji še danes hvaležen za to. Rešila me je tako rekoč iz njegove pasti, skrbno nastavljene tam nekje na mojega življenja cesti. Bilo mi je takrat, če se prav spominjam, sedem ali osem let. Ob popoldnevih, ko nisem imel šole, sem smel takole za nagrado, če sem bil priden in ubogljiv, iz stanovanja na ulico, ki je držala mimo naše hiše v mesto. Tam sem gledal živahno poulično vrvenje, se zanimal za vse, kar so mimogrede ujele moje oči. Mimo naših hišnih vrat so hodili raznovrstni ljudje: kmetje in kmetice, ki so prihajali v mesto z dežele nakupovat življenjske potrebščine, pa še meščani, ki so, posebno takrat, ko je bilo lepo popoldne, šli past svojo radovednost iz mesta, ali kakor se temu v navadnem govoru pravi: se sprehajati in uživati lepoto božje narave. Posebno živo je bilo ob petkih, na dan, ko so smeli berači prihajati v hiše trkat na srca premožnejših meščanov in jim razkazovat svoje naravne in umetno pridobljene nakaze.

En sem stal pri vratih ob zidu ko pribit in radovedno požiral vse, kar je razgrinjalo življenje pred mano. Tako se je nekega petka tudi primerilo, da je prišel mimo berač Marko, znan pohabljenec, ki je štokrljal s svojimi lesenimi nogami od vrat do vrat, ne da bi mu bilo treba še posebej opozarjati nase. Ropot njegovih lesenih nog je opozarjal hišne gospodinje na njegov obisk in vse dolžnosti dobrega srca. Pa so rade posegale v žep in mu dale vsaka nekaj. Groš h grošu, novčič k novčiču, pa se je do večera nabrala lepa

vstotica denarja, ki ga je berač Marko, takrat seveda tega še nisem vedel, brž nesel v prvo gostilno zunaj mestnega zidu, da ni bil ljudem zaradi svoje razvade preveč v zobeh. Vprav je bil prišel do naše hiše, ko se je berač Marko, na mojo nesrečo, spomnil, da mora prešteti dnevni zaslužek. Pred menoj je stal na negotovih nogah, brskal nemirno po vseh žepih in vlekel na dan vse, kar se mu je bilo v tistem dnevu vanje nateklo. In ko je tako lovil drobiž po hlačah in suknjiču, se mu je primerilo, da je iz same ne-rodnosti raztresel po cesti skoraj vse, kar je tiščal v rokah še pred dobrim hipom. Novčiči, dvojače, petače in desetice so se veselo trkljale po kamennem tlaku in se razgubile križem kražem povsod naokoli. Marko jih je začel loviti, se nekajkrat zato nevarno zamajal na negotovih nogah in videč končno, da vsemu ne more kaj, se je obrnil name, rekoč: »Fant, poskoči in pomagaj mi zbrati vse vkup!«

Ni mu bilo treba dvakrat prositi. Uslužno sem mu priskočil na pomoč ter začel pridno pobirati novčič za novčičem, desetico za desetico, dokler nisva imela spet vsega pobranega. Tako je mislil najbrž berač Marko, pa ni bilo tako! Ne vem, kaj me je premotilo! En novčič, ki se je bil zatrkljal daleč stran, skoraj na sredo ceste, sem bil pustil namenoma na tleh. Berač Marko tega še opazil ni! Zamomljal mi je svojo zahvalo ter se odpravil naprej.

Jaz pa, ki sem komaj čakal njegovega odhoda, sem takrat brž pobral zatajeno desetico ter jo urno skril v žep.

Kaj zato, če me je v dnu srca nekaj zapeklo! Desetico sem pa le imel in s tem — Pa so se stvari zasukale drugače, kakor sem mislil v začetku. Ko sem stopal po stopnicah, da se vrnem spet domov, me je obšla misel, da moram narediti nekaj imenitnega. Nekaj takega, kar se v naši hiši ne zgodi vsak dan. Stekel sem do matere in ji povedal dogodivščino z desetico povsem po svoje. Zlagal sem se bil, da sem desetico našel na cesti. Zamolčal sem namenoma berača Marka in njegovo nezdgo. Pa je bila moja beseda za mojo mater tako malo prepričljiva, da me je s svojimi pogledi, ki so bili tako neznansko nezaupljivi, spravila kmalu v zagato. Stikati je začela sem, stikati tja, dokler ni počasi izvlekla iz mene vso resnico! Priznal sem brez ovinkov svoj greh in ga skušal ublažiti s trditvijo, da nisem nameraval desetice sam porabiti, ampak da bi bil rad z njo obdaril mamo s primernim darilom za prihodnji god.

In sem moral za kazen hiteti za beračem Markom ter mu vrniti zatajeni denar. Ta pot je bila menda najtežja pot, ki sem jo kdaj v življenju prehodil. Sram me je bilo, tako me je bilo sram, ko sem stal pred Markom, da bi se bil najrajši pogreznil pri priči globoko v zemljo. In se je tedaj zgodilo, da me je berač Marko pogledal s svojimi prodirnimi očmi ter mi rekel zaupljivo: »Veš, Janez, denar, to je nevarna reč! Človeka lahko na kant spravi, ker ga zveličati itak ne more. Če ne postane tat, pa se izrodi v pijanca, takšnega, veš, kakršen sem jaz, Janez moj!«

In ko sem ga presenečeno pogledal, sem spoznal, da le ni bilo z desetico tako, kakor se je meni zdelo. Berač Marko je moral prav dobro vedeti, da sem mu jo bil zatajil, sicer bi si bil prihranil nauk, ki se ga sam ni nikdar držal.

Ves poparjen sem preživel zaprt sam v svoji sobi vse tisto popoldne. Le zvečer, ko sem se odpravljal spat, in me je mati skrbno pokrižala kakor vsak dan, sem se bil nekoliko potolažil. Kajti njene dobre oči so mi govorile: »Vse je dobro, Janezek, da si se le zablode v pravem hipu otresel! Lahko noč, fant moj!«